

แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษาสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

Guidelines for Garbage Management : A Case Study of Bang Bon District

Office, Bangkok Metropolis

วัลลภ แจ้งเหตุผล*

Wanlop Janghetpol

อรุณ รักรธรรม**

Arun Ractham

อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ**

Udomvit Chaisakulkiet

สมพร เพื่องจันทร์**

Somporn Fuangchan

Received : June 5, 2020

Revised : July 15, 2020

Accepted : August 18, 2020

บทคัดย่อ

ปัญหาขยะมูลฝอยถือว่าเป็นปัญหาสำคัญของกรุงเทพมหานคร และสำนักงานเขตบางบอนเป็นสำนักงานเขตหนึ่งในกรุงเทพมหานครที่มีปัญหาขยะมูลฝอยด้วยเช่นกัน เนื่องจากสภาพพื้นที่ของเขตบางบอนเป็นพื้นที่กึ่งชนบทและเขตชุมชนเมือง มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แต่ในความเจริญดังกล่าวก็ทำให้มีปัญหามลพิษตามมา ดังนั้น สำนักงานเขตบางบอนจึงต้องมีแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยไม่ให้เกิดเพิ่มสูงขึ้น จึงมีการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภทที่แหล่งกำเนิด ด้วยการนำขยะมูลฝอยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามคุณสมบัติของขยะมูลฝอย แต่ละประเภท นำไปรีไซเคิล

*นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Public Administration College of Innovation Management Rajamangala University of Technology
Rattanakosin

**อาจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Lecturer at the College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ทำปุ๋ยหมัก เลี้ยงสัตว์ ทำน้ำชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยได้ดี คือ การลดและควบคุมปริมาณขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยด้วยการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ คือ การเลี่ยง ลด ใช้ซ้ำ และการแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ การกำจัดดังกล่าวเรียกว่า วิธี 1A 3Rs คือ Avoid, Reduce, Reuse, และ Recycle

คำสำคัญ : ปัญหาขยะมูลฝอย / สำนักงานเขตบางบอน / การบริหารจัดการขยะมูลฝอย

ABSTRACT

Garbage management problem is a major problem in Bangkok Metropolis. Bang Bon District which is an area in Bangkok Metropolis has the same problem. As a semi-rural and urban area with an economic, social, and cultural growing characteristics, Bang Bon District increases its population and garbage. Therefore, Bang Bon District Office develops guidelines for garbage management to control garbage increase by encouraged all sectors of its population to participate in sorting out each type of garbage at its own source utilized according to its property in the form of recycling, compost, animal feed, and bio-fermented water, etc. The efficient method that Bang Bon District Office uses to manage the garbage problem is to reduce and control the amount of garbage at its own source according to academic principle in terms of 1A and 3Rs - Avoid, Reduce, Reuse, and Recycle.

Keywords : Garbage Problems / Bang Bon District Office / Garbage Management

บทนำ

สถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561 เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2560 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 27.8 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.64 เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากร การส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยในหลายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในปี พ.ศ. 2561 มีแนวโน้มดีขึ้น มีการจัดการด้วยการคัดแยก ณ ต้นทางและนำกลับไปใช้ประโยชน์ 9.58 ล้านตัน (ร้อยละ 34) เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2560 ร้อยละ 13 ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิลและทำปุ๋ยอินทรีย์ ขยะมูลฝอยชุมชนอีกจำนวน 10.88 ล้านตัน (ร้อยละ 39) ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง ส่วนที่เหลือเป็นขยะที่ถูกกำจัดอย่างไม่ถูกต้องประมาณ 7.36 ล้านตัน (ร้อยละ 27) แนวโน้มการจัดการขยะที่ดีขึ้นเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero Waste Society) บนแนวคิด 3R-ประชารัฐมุ่งเน้นการจัดการขยะมูลฝอย ณ ต้นทาง โดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชน

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนานและนับวันยังมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้า

ทางด้านเทคโนโลยีจึงมีการประดิษฐ์ และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ให้มากขึ้นทำให้ลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปก่อให้เกิดปริมาณของเหลือทิ้งเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองและชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งลักษณะหรือองค์ประกอบของขยะเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญและลักษณะวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คน ปัญหาจากของเหลือทิ้งหรือขยะมูลฝอยเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านต่างๆ เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ เป็นแหล่งพาหะนำโรค และทำให้ทัศนียภาพไม่สวยงาม เป็นต้น นอกจากนี้ การดำเนินการที่ผ่านมาของการจัดการขยะมูลฝอยไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมพร้อมในการบริหารจัดการในระยะยาว เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านโครงสร้างขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น งบประมาณ บุคลากร และอุปกรณ์ การดำเนินการส่วนใหญ่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีลักษณะต่างคนต่างทำ การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีจำกัดและไม่ต่อเนื่อง รวมถึงยังคงมีการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่และบริเวณรอบพื้นที่ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่บูรณาการร่วมกัน รวมถึงมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยหลายฉบับ และแต่ละฉบับมีมาตรการในการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน รวมถึงหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายไม่ได้อยู่ในสังกัดเดียวกัน ทำให้วิธีการดำเนินงานหรือแนวทางปฏิบัติแตกต่างกัน จึงก่อให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนกันในด้านภารกิจ และความไม่สอดคล้องของกฎหมายต่าง ๆ ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการจึงทำให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทยไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (Secretarial of the House of Representatives, 2019)

กรุงเทพมหานครจัดเป็นอันดับหนึ่งที่เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นต่อวันมากที่สุดของประเทศไทยจากข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอย โดยสำนักสิ่งแวดล้อม ระบุว่าในปีงบประมาณ 2561 (ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560-เดือนเมษายน 2561) มีการจัดเก็บขยะมูลฝอยได้ถึง 2.23 ล้านตัน เฉลี่ยได้ถึงวันละ 10,525 ตัน ซึ่งนับว่าสูงที่สุดในรอบ 8 ปี ที่ผ่านมา และแนวโน้มปริมาณขยะมูลฝอยกรุงเทพมหานครก็มีโอกาสที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากหลายสาเหตุไม่ว่าจะเป็นจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของเมืองในเขตชั้นนอกและชั้นใน โดยเฉพาะพื้นที่ใกล้เส้นทางรถไฟฟ้า และการเพิ่มจำนวนของผู้คนที่เข้ามาทำงานไปจนถึงนักท่องเที่ยวเห็นได้จากปี พ.ศ. 2560 ปริมาณขยะในกรุงเทพมหานครมีการเพิ่มขึ้นถึง 5.65% จากปี พ.ศ. 2556 เมื่อพิจารณากระบวนการคัดแยกวัสดุ ประเภทนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) เช่น แก้ว กระดาษ โลหะ พลาสติก เป็นต้น ยังคงเป็นการคัดแยกอย่างไม่เป็นทางการ โดยธุรกิจรีไซเคิลเป็นผู้รวบรวมวัสดุ เพื่อนำกลับสู่กระบวนการผลิตมาใช้ใหม่ทดแทนวัตถุดิบการผลิตสินค้าที่มาจากทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นระบบที่ไม่เป็นทางการ และการคัดแยกจึงขึ้นอยู่กับความสนใจของประชาชน ทำให้การคัดแยกวัสดุรีไซเคิลออกจากขยะทั่วไปยังไม่เกิดผลเท่าที่ควร เนื่องจากพบว่ามีขยะรีไซเคิลถูกทิ้งรวมไปกับขยะทั่วไปในปริมาณ 10-15% ของขยะทั่วไป รวมทั้งประชาชนยังคงทิ้งขยะไม่ตรงตามวันเวลาและจุดที่กำหนด ส่งผลให้กระบวนการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยของ กรุงเทพมหานคร จึงทำได้ยาก ยังไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ (The Network, 2563)

โดยเฉพาะเขตบางบอนมีสภาพพื้นที่เป็นกึ่งชนบทและเขตชุมชนเมือง เป็นพื้นที่ที่มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ผังเมืองเขตบางบอนส่วนใหญ่เป็นที่ดินประเภทชนบท และเกษตรกรรม

บางส่วนเป็นที่ดินประเภทอุตสาหกรรม ทำให้พื้นที่การปกครองเขตบางบอนแบ่งออกเป็น 4 แขวง คือ แขวงบางบอนเหนือ แขวงบางบอนใต้ แขวงคลองบางบอน และแขวงคลองบางพราน ซึ่งประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมประเภทไม้ดอกและทำสวนผลไม้ แต่ในสภาพปัจจุบันความเจริญของธุรกิจได้เข้าสู่ท้องถิ่นมากขึ้น พื้นที่เกษตรบางส่วนถูกเปลี่ยนแปลงเป็นที่อยู่อาศัยและโรงงานอุตสาหกรรมก่อให้เกิดปัญหาการจราจร ปัญหาน้ำเน่าเสียปัญหาทางเท้าชำรุด และการเข้ามาประกอบอาชีพของแรงงานต่างถิ่น เหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก จึงทำให้เขตบางบอนต้องพบเจอกับปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาขยะมูลฝอย โดยปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเขตบางบอนได้ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภทที่แหล่งกำเนิดด้วยการนำขยะมูลฝอยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามคุณสมบัติของขยะมูลฝอยแต่ละประเภท เช่น นำไปรีไซเคิล หมักทำปุ๋ย เลี้ยงสัตว์ ทำน้ำชีวภาพ เป็นต้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการแก้ไขขยะมูลฝอยตกค้างโดยเฉพาะชุมชนที่รเก็บขยะมูลฝอยเข้าไม่ถึงได้ดำเนินการจ้างอาสาสมัครชักลากขยะมูลฝอยในชุมชน จากการศึกษางานบริการสาธารณะของสำนักงานเขตบางบอนในเรื่องการลดและควบคุมปริมาณขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่แหล่งกำเนิดจนถึงการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ คือ การเลี้ยง ลด ใช้ซ้ำ และการแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ (1A 3Rs) มีโครงการและงบประมาณ ดังนี้ (Bang Bon District Office, 2019)

ตารางที่ 1 แสดงโครงการการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะของเขตบางบอน

โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ (บาท)
โครงการอาสาสมัครชักลากมูลฝอยในชุมชน	29,900
โครงการส่งเสริมการแปรรูปขยะเศษอาหารเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์	50,000
กิจกรรมการคัดแยกมูลฝอยอันตรายในพื้นที่เขตบางบอน	ไม่ใช้งบประมาณ
กิจกรรมเปิดทางน้ำไหล จัดเก็บขยะและวัชพืชในคู คลอง และลำกระโดงในพื้นที่เขตบางบอน	ไม่ใช้งบประมาณ
กิจกรรมลอกท่อระบายน้ำในพื้นที่เขตบางบอน	ไม่ใช้งบประมาณ

ที่มา : Bang Bon District Office. (2019)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น มีประโยชน์ทั้งด้านนโยบาย ด้านวางแผนไปปฏิบัติบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตลอดจนเจ้าหน้าที่และประชาชนได้รับความพึงพอใจ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม จึงมีความสำคัญต่อเจ้าหน้าที่ ประชาชน สังคมและพร้อมจะนำเสนอแนะแนวทางการปรับนโยบาย การวางแผน วัตถุประสงค์ เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ประโยชน์และพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิภาพต่อไป

กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

1. นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

นโยบายนี้จัดทำขึ้นตามมาตรา 13 (1) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เป็นกรอบนโยบายและทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างบูรณาการในระยะ 20 ปีข้างหน้า 2) ให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการระยะกลาง (5 ปี) และสามารถนำไปขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศเป็นไปอย่างเหมาะสม เป็นเชิงรุก และมีประสิทธิภาพ 3) เพิ่มสมรรถนะในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสามารถสร้างความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาประเทศ รวมถึงสามารถรองรับและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและภูมิภาค โดยมี 4 นโยบายหลักสำคัญ คือ 1) นโยบายจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างมั่นคงเพื่อความสมดุลเป็นธรรมและยั่งยืน 2) นโยบายสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน 3) นโยบายยกระดับมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 4) นโยบายที่สร้างความเป็นหุ้นส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Ministry of Natural Resources and Environment, 2017)

2. กฎกระทรวงสุลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. 2560

กฎกระทรวงฉบับนี้อาศัยอำนาจตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการสาธารณสุขมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมหรือกำกับดูแลสำหรับกิจการหรือการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว สมควรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการการควบคุมหรือกำกับดูแลการกำจัดมูลฝอยทั่วไปให้ถูกสุลักษณะ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสุขภาพและอนามัยของประชาชนและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกำหนดมาตรฐานสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนและวิธีดำเนินการเพื่อตรวจสอบควบคุมหรือกำกับดูแล หรือแก้ไขสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวง สุลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. 2560 โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยทั่วไป เน้นความสำคัญตั้งแต่การคัดแยก การเก็บ การขน การกำจัด ซึ่งแบ่งประเภทของขยะมูลฝอยออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ มูลฝอยทั่วไป มูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ มูลฝอยติดเชื้อ และมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน โดยให้ผู้ซึ่งก่อให้เกิดมูลฝอยคัดแยกมูลฝอยที่อย่างน้อยต้องคัดแยกเป็นมูลฝอยทั่วไป และมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน โดยให้คัดแยกมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ออกจากมูลฝอยทั่วไปด้วย และจัดให้มีผู้ปฏิบัติงานซึ่งทำหน้าที่ เก็บ และขนมูลฝอยทั่วไป และจัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงานดังกล่าว (Secretariat of the House of Representatives, 2019)

3. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560

ประกาศฉบับนี้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง และมาตรา 34/1 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคเจ็ดแห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกประกาศไว้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยต้องดำเนินการตามหลักการพัฒนาย่างยั่งยืน โดยจัดให้มีระบบจัดการและกำจัดมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่นๆ ได้ ราชการส่วนท้องถิ่นต้องรณรงค์สร้างความรับรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการลดปริมาณ และคัดแยกมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ มีความตระหนักรู้และรับผิดชอบในการจัดการมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดมูลฝอย รวมตลอดทั้งเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ (Secretariat of the House of Representatives, 2019)

แผนการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

แผนการลดปัญหาขยะมูลฝอยสำนักงานเขตบางบอน ได้ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2562 ของสำนักงานเขตบางบอน โดยการนำแนวทางและเป้าหมายการพัฒนาตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปีระยะที่ 2 (พ.ศ. 2561-2565) มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดไว้ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 มหานครปลอดภัยด้านที่ 2 มหานครสีเขียว สะดวกสบายด้านที่ 3 มหานครสำหรับทุกคนด้านที่ 4 มหานครกระชับด้านที่ 5 มหานครประชาธิปไตย ด้านที่ 6 มหานครแห่งเศรษฐกิจและการเรียนรู้ และด้านที่ 7 การบริหารจัดการเมืองมหานครซึ่งในการดำเนินการมีสถานการณ์สำคัญที่นำไปสู่การกำหนดเป้าหมาย มาตรการ และโครงการ/กิจกรรม ส่วนแผนการลดปัญหาขยะมูลฝอยนั้นอยู่ในแผนปฏิบัติการ ด้านที่ 1 คือ ต้องการให้เขตบางบอนเป็นมหานครปลอดภัย ซึ่งหน่วยงานราชการเขตบางบอนได้มีการระดมความคิดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยแยกการบริหารจัดการออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ฝ่ายบริหารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของสำนักเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ได้ทำการออกกฎระเบียบให้ประชาชนได้ฝึกการมีวินัย การสร้างจิตสำนึกและร่วมมือกันทิ้งขยะไว้ในที่ที่จัดไว้ให้ นอกจากนั้นฝ่ายบริหารยังต้องทำความเข้าใจและสื่อสารการสร้างจิตสำนึกวางแผนระยะยาวให้ประชาชนได้ทราบและเข้าใจโดยการอบรมวิธีการลดขยะมูลฝอยต้นทางวิธีการการนำขยะมูลฝอยไปใช้เป็นประโยชน์ และร่วมประสานงานกับองค์กรต่างๆ ให้เข้ามาดูแลประชาชน หากมีปัญหาให้รับแก้ไขทันที โดยต้องมีการประสานงานและบริหารกันเป็นระบบ และร่วมมือกันจัดการขยะมูลฝอยให้ได้ตามแผนที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงาน ของสำนักเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ที่เกี่ยวข้อง ได้ ร่วมมือช่วยกันแก้ปัญหา แนะนำการแยกขยะมูลฝอยให้กับประชาชน เพื่อลดขยะมูลฝอยปลายทาง มีการประสานงานที่ดีให้ความสะดวกกับประชาชน และมีการร่วมกันแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน โดยการเข้าไปสอบปัญหาของประชาชน

ทำความเข้าใจกับประชาชน และช่วยแก้ปัญหา โดยชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจและร่วมมือกันแก้ปัญหาขยะมูลฝอย และสร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจขยะมูลฝอยให้แก่ประชาชน

กลุ่มที่ 3 ประธานชุมชน สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันสร้างแผนการอบรมและร่วมมือกันช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนโดยทำความเข้าใจกับชาวบ้าน ในเรื่อง การต้องเร่งการกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชน การบริหารการเก็บขยะมูลฝอยและปริมาณถังขยะที่ไม่พอ โดยประธานชุมชนจะดำเนินการขอถังขยะจากสำนักงานเขตบางบอนเพิ่มเติม และมีการเก็บขยะมูลฝอยด้วยรอบที่ไวขึ้น นอกจากนั้น ประธานชุมชน จะต้องร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานโดยการสร้างนิสัรู้คุณค่าขยะมูลฝอย ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ส่งเสริมการปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นนิสัย มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ในการลดขยะมูลฝอย เพิ่มถังขยะป้องกันขยะมูลฝอยล้นถัง การแก้ไขปัญหาต้องเร็วขึ้นและมีการวางแผนที่ดี จัดอบรมวิธีการลดขยะมูลฝอย และแนะนำการแยกขยะมูลฝอยต่างๆ ให้กับประชาชน เพื่อให้แผนการลดปัญหาขยะมูลฝอยเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอย สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร มีกระบวนการลดและคัดแยกขยะ ดังนี้

1. แบ่งการจัดการของเสียในภาคประชากรเป็นประเภทต่างๆ โดยขอความร่วมมือให้ประชาชนคัดแยกขยะตามสีของถังขยะ ได้แก่

1.1 ถังขยะสีเขียว ใส่ขยะย่อยสลายได้หรือขยะอินทรีย์ คือ ขยะจำพวก เศษอาหาร เศษ ใบไม้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร สามารถนำไปผลิตเป็นพลังงานประเภทต่างๆ เช่น Biogas, Biomass นอกจากนี้ยังสามารถผลิตปุ๋ยได้ด้วย

1.2 ถังขยะสีเหลือง ใส่ขยะรีไซเคิล หรือบางคนเรียกว่า ขยะแห้ง เป็นขยะที่ย่อยสลายได้ยากเช่น แก้ว กระดาษ โลหะ สามารถนำไปรีไซเคิลได้ เพื่อนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่อีกครั้ง

1.3 ถังขยะสีแดง ใส่ขยะอันตราย คือ ขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่างๆ เช่น สารพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรคหรือเปลี่ยนแปลงพันธุกรรม วัตถุธรรมชาติรังสี วัตถุกัดกร่อน เช่น หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย กระป๋องสเปรย์ เป็นต้น ควรนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี เพื่อไม่ให้รั่วซึมลงแหล่งน้ำ หรือชั้นผิวดิน

1.4 ถังขยะสีฟ้า ใส่ขยะทั่วไป คือ ขยะประเภทอื่น เป็นขยะที่นอกเหนือจากขยะย่อยสลายได้ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะย่อยสลายยาก ไม่คุ้มค่าต่อการนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น ซองขนม กล่องโฟม จำเป็นต้องหาวิธีกำจัดอย่างถูกวิธี (Community Development Office, 2018)

โดยประชาชนสำนักงานเขตบางบอนที่เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารจะต้องมีถังขยะเพื่อรองรับขยะมูลฝอย หากยังไม่มีต้องดำเนินงานตามคู่มือประชาชนโดยยื่นเอกสารเพื่อดำเนินการยื่นขอถังขยะ เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร รับเรื่องร้องเรียนแล้วเจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาตรวจสอบสถานที่เส้นทางการเดินรถตรวจสอบจำนวนถังรองรับมูลฝอย ประเมินปริมาณมูลฝอย จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และจัดรถยนต์ให้บริการพร้อม แล้วเสร็จภายใน 3 วัน ซึ่งการ

ดูแลรักษาความสะอาดของอาคารสถานที่และมีการจัดเก็บมูลฝอยประชาชนควรจะต้องมีการคัดแยกมูลฝอยก่อนนำมาทิ้งโดยการรวบรวมมูลฝอยใส่ถุง มัดปากถุง ให้เรียบร้อย ก่อนนำขยะมูลฝอยมาแยกตามถังขยะสีต่างๆ แล้วรอเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานครเข้ามาดำเนินการจัดเก็บ ส่วนอาคารสถานที่ที่ยังไม่ได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่เข้าไปดำเนินการจัดเก็บมูลฝอย จะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่รับทราบในเบื้องต้น ต่อจากนั้นจึงรวบรวมมูลฝอยมาตั้งวางรอการจัดเก็บตามกำหนดที่สำนักงานเขตพื้นที่บางบอนนัดวัน เวลาไว้ ทั้งนี้การจัดเก็บมูลฝอยทั่วไปเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารต้องชำระค่าธรรมเนียมตามข้อบัญญัติที่กำหนดไว้ด้วย (Bang Bon District Office, 2019)

2. มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการกำจัดหรือทำลายขยะมูลฝอยหรือของเสียแต่ละประเภทให้ชัดเจน เช่น การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การเผาในเตาเผาการหมักทำปุ๋ยและการหมักทำก๊าซชีวภาพ การกำจัดแบบผสมผสาน ซึ่งสำนักงานเขตบางบอนได้มีการใช้มาตรการการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ คือ การเลียง ลด ใช้ซ้ำ และการแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ (1A 3Rs) ดังนี้ (Bang Bon District Office, 2020)

A: AVOID คือ การเลี่ยงใช้พลังงานอย่างไร้ค่า คือการตัดสินใจที่จะเลี่ยงใช้ เลี่ยงบริโภคสิ่งต่างๆ ที่มีโทษต่อผู้ใช้ เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญทำให้สิ้นเปลืองพลังงาน ด้วยการเลี่ยงใช้สินค้าประเภท “ใช้แล้วทิ้ง” เลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง เช่น กล่องโฟม ถูพลาสติก เลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของสาร CFC และเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ การเผาขยะอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย เป็นต้น

R: REDUCE คือ การลดจำนวนการใช้พลังงานที่สิ้นเปลือง การเลือกที่จะลดการใช้หรือลดการบริโภคให้น้อยลง ในสินค้าบางประเภทที่ทำจากทรัพยากรที่หายาก ลดการใช้น้ำมัน เช่น ใช้การเดินแทนการใช้รถยนต์ ในระยะใกล้ ลดปริมาณการใช้น้ำ เช่น ปิดน้ำตอนที่กำลังโกนหนวด แปรงฟัน หรือฟอกสบู่ และใช้สินค้าเติมใหม่ (Refill) เพื่อลดปริมาณขยะ

R: REUSE คือ การนำสิ่งของที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำอีกครั้ง เป็นการเลือกใช้และบริโภคให้คุ้มค่าที่สุดโดยสินค้าและของใช้หลายๆ อย่างที่ใช้แล้วสามารถนำกลับมาใช้ได้ก็ เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ซ้ำได้ เช่น การเลือกใช้ผ้าเช็ดหน้า แทนการใช้กระดาษทิชชู เลือกใช้ภาชนะที่ใช้ได้นานและนำมาใช้ซ้ำได้อีก เช่น ใช้ถุงผ้าในการจ่ายตลาด และนำของใช้แล้วมาทำให้เกิดประโยชน์ เช่น ขวดนำมาทำเป็นแจกันใส่ดอกไม้

R: RECYCLE คือ การแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นการเลือกใช้และบริโภคสินค้าหรือสิ่งของที่สามารถนำไปรีไซเคิลหรือแปรรูปใช้ใหม่ได้ง่าย หรือใช้สินค้าที่ผ่านกระบวนการรีไซเคิลมาแล้ว และสนับสนุนกระบวนการรีไซเคิลในรูปแบบต่างๆ เช่น แยกกระดาษ โลหะ แก้ว พลาสติก ก่อนนำไปเข้ากระบวนการรีไซเคิล (Ministry of Energy, 2020)

3. มีการกำหนดหน้าที่และภาระของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดขยะมูลฝอย ปัจจุบันประชาชนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการจัดการขยะมูลฝอยอยู่แล้ว เช่น การห้ามทิ้งมูลฝอยในที่สาธารณะตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือการเสียค่าธรรมเนียมใน

การจัดการกับมูลฝอยให้แก่ท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข ซึ่งสำนักงานเขตบางบอนมีการเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนขยะทั่วไปประจำรายเดือนกับประชาชน โดยมีข้อกำหนดการเก็บค่าธรรมเนียม ดังนี้ (Bang Bon District Office, 2020)

3.1 วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ 20 บาท

3.2 วันหนึ่งเกิน 20 ลิตร แต่ไม่เกิน 500 ลิตร และขนทุกๆ 20 ลิตรหรือเศษของแต่ละ 20 ลิตร เดือนละ 20 บาท

3.3 วันหนึ่งเกิน 500 ลิตร แต่ไม่เกิน 1 ลูกบาศก์เมตร เดือนละ 2,000 บาท

3.4 วันหนึ่งเกิน 1 ลูกบาศก์เมตร ค่าเก็บและขนทุกๆ ลูกบาศก์เมตร หรือเศษของลูกบาศก์เมตร เดือนละ 2,000 บาท

สรุป

พื้นที่ของเขตบางบอนเป็นพื้นที่กึ่งชนบทและชุมชนเมือง เป็นเขตความเจริญของธุรกิจ มีประชาชนหลากหลายอาชีพ ที่เป็นทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างถิ่นเข้ามาอยู่อาศัย ทำให้เกิดปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้น การกำหนดแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร จึงเป็นภารกิจที่ใหญ่พอสมควร นอกจากการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการมูลฝอยที่ได้ผลดี คือ การลดและควบคุมปริมาณขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดและเพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้วยการเล็ง ลด ใช้ซ้ำ และการแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งเรียกว่า วิถี 1A 3Rs คือ Avoid, Reduce, Reuse และ Recycle แล้วการได้รับความร่วมมือในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน และประชาชน ทุกฝ่ายนับว่ามีความสำคัญยิ่ง

References

- Bang Bon District Office. (2019). **Performance Plan for the Year 2019**. Bangkok : Bang Bon District Office.
- _____. (2020). **A guide for the public in general waste collection services in homes Public health facilities, high-rise market buildings and government offices in Bang Bon District**. Bangkok : Bang Bon District Office.
- Community Development Office. (2018). **Bins of each color What does it mean?**. [Online]. Available : <https://www.cdd.go.th> [2563, May 25].
- Ministry of Natural Resources and Environment. (2017). **National Environmental Promotion and Preservation Policy 2017-2036**. [Online]. Available : <https://www.egov.go.th/en/government-agency/35/> [2020, May 25].
- Ministry of Energy. (2020). **Avoiding, reducing, reuse and recycling (1A 3Rs)**. [Online]. Available : http://www.e-report.energy.go.th/EPPO_files/media-01.pdf [2020, May 25].

Secretariat of the House of Representatives. (2019). **Waste management in Thailand.**

Bangkok : Secretariat of the House of Representatives.

_____. (2019). **Waste management in Thailand.** Bangkok : Office of the Secretariat of the House of Representatives.

The Network. (2020). **Bangkok and the city overflowing garbage problem.** [Online].

Available : [http://www.ngobiz.org/home/2019/Bangkok With the overflowing garbage problem in the city](http://www.ngobiz.org/home/2019/Bangkok%20With%20the%20overflowing%20garbage%20problem%20in%20the%20city) [2020, May 25].